

Zdroj: Fotolia

Způsobilost kvalifikovaných subjektů v návrhu směrnice o zástupných (hromadných) žalobách

Již několik let se intenzivně připravuje právní úprava zástupných (hromadných) žalob, jednak vnitrostátní (aktuální návrh českého zákona o hromadných žalobách byl zveřejněn dne 22. ledna 2020, „Návrh zákona“), jednak evropská (aktuální návrh směrnice Evropského parlamentu a Rady 2018/0089 (COD) o zástupných žalobách na ochranu kolektivních zájmů spotřebitelů byl schválen dne 28. listopadu 2019 Radou EU, „Návrh směrnice“), přičemž se obě vyvíjejí paralelně, nikoliv však jednotně.

JUDr. Michaela Koblasová, Ph.D.
Weinhold legal

Návrh směrnice upravuje **tzv. kvalifikované subjekty**,^[1] tedy osoby určené členským státem k podávání zástupných žalob jménem skupin spotřebitelů, které byly obchodníkem poškozeny tím, že jednal v rozporu s právními akty EU vyjmenovanými v příloze Návrhu směrnice. Návrh zákona pro kvalifikovaný subjekt zvolil označení „nezisková osoba.“ Návrh směrnice oproti svému původnímu znění ze dne 11. dubna 2018 **rozšiřuje působnost** kvalifikovaných subjektů, když je nově zmocňuje, aby žalobou navrhovaly nejen opatření na zdržení se jednání, ale také opatření **pro odškodnění**.

Patrně v souvislosti s tímto rozšířením působnosti kvalifikovaných subjektů Návrh směrnice podrobně upravuje **předpoklady jejich způsobilosti**.

V tomto článku se zaměříme na otázku, **jaké předpoklady způsobilosti bude** podle Návrhu směrnice **povinen splňovat tzv. kvalifikovaný subjekt** oprávněný podat tzv. přeshraniční zástupnou žalobu za spotřebitele.

Návrh směrnice nově rozlišuje **(i)** kvalifikované subjekty pro účely **vnitrostátních zástupných žalob**, tedy žalob podaných v členském státě, v němž je kvalifikovaný subjekt určen, a **(ii)** kvalifikované subjekty pro účely **přeshraničních zástupných žalob, tedy žalob podaných v jiném členském státě, než je členský stát, v němž je kvalifikovaný subjekt určen**.

Kvalifikované subjekty pro účely vnitrostátních zástupných žalob budou muset splnit předpoklady dané vnitrostátním právem (v tomto směru je tedy třeba odkázat na Návrh zákona).

Návrh směrnice ovšem přísně **harmonizuje předpoklady způsobilosti kvalifikovaných subjektů pro účely přeshraničních zástupných žalob** (a Česká republika tedy bude povinna tyto předpoklady převzít do Návrhu zákona) tak, že daný subjekt musí splnit všechny následující předpoklady:

- (i) jedná se o právnickou osobu řádně založenou podle práva členského státu určení alespoň **18 měsíců** před podáním žádosti o určení;
- (ii) může prokázat, že v průběhu **12 měsíců skutečně vykonával veřejnou činnost v oblasti ochrany zájmů spotřebitelů**;
- (iii) v souladu se svým zákonným účelem má **oprávněný zájem chránit zájmy spotřebitelů**, jak je stanoveno v právních předpisech EU, na něž se vztahuje směrnice (a jejichž seznam je uveden v příloze směrnice);
- (iv) je **neziskové** povahy;
- (v) disponuje **znalostmi a dovednostmi**, které jsou nezbytné pro podání přeshraničních zástupných žalob v oblasti jeho činnosti;
- (vi) je ve zdravé a stabilní **finanční situaci**;
- (vii) **není ovlivněn osobami jinými než spotřebitelé**, kteří mají hospodářský zájem na podání jakékoli zástupné žaloby, zejména **ze strany obchodníků**, a to i v případě financování třetími stranami, a uplatňuje postupy k zabránění takovému vlivu;
- (viii) **zveřejňuje** jakýmkoli vhodným způsobem, zejména na svých internetových stránkách, **informace o výše uvedených kritériích a informace o zdroji financování** své činnosti obecně.

Subjekt, který bude podávat přeshraniční zástupné žaloby, bude povinen splnit (a v budoucnu nepřetržitě splňovat) veškerá kritéria požadovaná Návrhem směrnice: minimálně 18 měsíců existence, 12 měsíců veřejné činnosti v oblasti ochrany spotřebitelů, oprávněný zájem na ochraně zájmů spotřebitelů, neziskovou povahu, odbornou kvalifikaci, finanční zdraví, nezávislost (zejména na obchodnících) a transparentnost.

Nad rámec těchto předpokladů mohou členské státy **omezit** právo oprávněného subjektu podávat zástupné žaloby pouze na oblast jeho činnosti.

Členské státy sdělí **seznam kvalifikovaných subjektů** (a jakékoli změny v něm) Evropské komisi. Jak členské státy, tak Evropská komise zpřístupní tento seznam veřejnosti a seznam bude pravidelně aktualizován. Nejméně jednou za pět let členské státy posoudí, zda kvalifikované subjekty nadále splňují předpoklady způsobilosti s tím, že jsou členské státy povinny zajistit, aby kvalifikovaný subjekt, který již jeden nebo více předpokladů nesplňuje, svůj status ztratil.

Návrh zákona upravuje předpoklady způsobilosti tzv. „neziskových osob“ (tj. v podstatě kvalifikovaných subjektů) poněkud odlišně, než to činí Návrh směrnice pro kvalifikované subjekty pro účely přeshraničních zástupných žalob,[2] a to pokud jde o každý z osmi předpokladů způsobilosti obsažených v § 13 Návrhu zákona. Tato odlišnost nebyla přesvědčivě vysvětlena a na první pohled se zdá být neopodstatněnou, když oblast působnosti Návrhu zákona byla zúžena pouze na spotřebitelské spory a předpoklady způsobilosti stanovené Návrhem směrnice se jeví jako rozumné a obhajitelné.

Pokud by český zákon o hromadných žalobách nabyl účinnosti v současném znění dříve než evropská směrnice, český zákonodárce by jej (včetně předpokladů způsobilosti kvalifikovaných subjektů pro účely přeshraničních zástupných žalob) pravděpodobně musel v rámci implementační lhůty uvést se směrnicí do souladu. Je otázka, zda by nebylo vhodnější vyčkat s finalizací Návrhu zákona do doby, kdy bude k dispozici konečné znění evropské směrnice.

Weinhold Legal

[\(https://www.weinholdlegal.com/\)](https://www.weinholdlegal.com/)

[1] Zatímco česká verze původního znění návrhu směrnice ze dne 11. dubna 2018 používala označení „kvalifikované subjekty,“ česká verze Návrhu směrnice nově používá označení „oprávněné subjekty,“ ačkoliv originální jazykové verze obou znění návrhu směrnice používají shodné označení „qualified entities,“ resp. „entités qualifiées.“

[2] Podle § 13 odst. 1 návrhu zákona o hromadných žalobách (ve znění zveřejněném dne 22. ledna 2020): „Neziskovou osobou podle tohoto zákona je právnická osoba, jestliže

a) byla založena v souladu s právními předpisy České republiky nebo jiného členského státu Evropské unie,

b) není založena za účelem vytváření zisku, a jejíž případný zisk nebo jiné vlastní zdroje se nerozdělují,

c) je finančně i personálně nezávislá na osobách, které by mohly mít na podání hromadné žaloby hospodářský zájem, s výjimkou členů skupiny; tím není dotčena možnost neziskové osoby být příjemcem dotace podle jiného právního předpisu,

d) fyzická osoba, která za ni v hromadném řízení jedná, má nezbytné znalosti a zkušenosti v oblasti ochrany práv nebo oprávněných zájmů, o kterých se má hromadné řízení vést,

e) se aktivně věnuje ochraně práv nebo oprávněných zájmů, o kterých se má hromadné řízení vést alespoň po dobu 2 let,

f) má zřízeny internetové stránky, na kterých veřejně informuje o své činnosti,

g) je bezdlužná a

h) vyhotovila a uložila do sbírky listin veřejného rejstříku výroční zprávy nebo obdobné zprávy o její své činnosti alespoň za poslední 2 uplynulá účetní období, ze kterých vyplývá splnění podmínky podle písmene f).“